

Poolse knokploegen jagen op migranten. 'Er hangt een 'pogromsfeer'

Ekke Overbeek
9 oktober 2024

deVerdieping
Trouw

Sinds een maand zoeken in Polen zelfbenoemde burgerpatrouilles naar 'criminele migranten'. In Zyrardów ontvluchtten gastarbeiders de stad. De overheid reageert traag. De bevolking kijkt gelaten toe.

Het pand aan de Partizanenstraat ligt er verlaten bij. Net als veel andere winkelruimtes in dit deel van Zyrardów, een voorstadje van Warschau. Het logo van het tweedehandskledingzaakje staat nog op de vitrineramen. Maar ook de kamers op de bovenste verdieping zijn sinds kort verlaten. De gastarbeiders die er woonden zijn spoorloos verdwenen. Een bewaker trekt schielijk zijn hoofd naar binnen als hij iemand met notitieblok en pen op de stoep ziet staan; duidelijk niet van plan te beschrijven wat zich hier op zaterdagmiddag 21 september afspeelde.

Iedereen in het stadje heeft het erover. Ook Danuta Bielicka, maar ze weet niet zo goed wat ze ervan moet denken. “Ja, er zijn van die patrouilles. ‘Polen voor de Polen’, dat snap ik heel goed”, zegt ze instemmend, “maar om nou onschuldige mensen zo te behandelen.” Veel buitenlanders gedragen zich ‘heel slecht’, vindt ze. “Ze zijn in óns land. Wij respecteren hen en bieden ze hulp, dus mogen ze zich ook wel een beetje aanpassen.” Ze doelt op Oekraïners die sinds het escaleren van de oorlog in hun land massaal naar Polen zijn gevlucht. “Sommigen gaan netjes aan de kant als ik met mijn kleinkind in de kinderwagen loop, maar anderen gedragen zich heel erg onbeschoft.”

Behalve Oekraïners woonden er ook Georgiërs en Azerbeidzjanen in het hoekpand aan de overkant van de straat. Tot die zaterdagavond. Tientallen Poolse mannen, de meesten kaalgeschoren en in sportkleding, verzamelden zich op het centrale plein van Zyrardów. De groep splitste zich op in kleinere ‘patrouilles’ van een man of tien om de stad uit te kammen. Een van deze groepjes stuitte

op drie Georgiërs die in paniek wegluchtten naar hun onderkomen aan de Partizanenstraat, achtervolgd door de 'patrouille'.

De werkgever van de gastarbeiders vertelde een paar dagen later aan de krant *Gazeta Wyborcza* wat er gebeurde: "De mannen drongen het trappenhuis binnen. Ze sloegen een paar immigranten en namen vervolgens de benen", aldus de werkgever die niet onder eigen naam durfde te praten. Zeventig van zijn buitenlandse werknemers verschenen niet meer op hun werk. "Die mensen zijn bang aangifte te doen tegen Poolse burgers", zegt de ondernemer, die uiteindelijk zelf naar de politie stapte. En naar de krant.

'Er hangt een 'pogromsfeer'

Als de krant *Wyborcza* er geen ruchtbaarheid aan had gegeven, was buitenlanderjacht in Zyrardów helemaal onder de radar gebleven, meent Lukasz Jakubowski. Hij werkt al jaren voor Nigdy Wiecej (Nooit Meer), een ngo die al sinds de jaren negentig een 'bruinboek' bijhoudt met daarin uitingen van racisme, xenofobie en antisemitisme. "Dit is sinds de jaren negentig niet meer voorgekomen; dat een groep zich organiseert om te jagen op mensen met een andere huidskleur." De jonge antiracisme-activist woont zelf in Zyrardów. Er hangt volgens hem 'een pogromsfeer': "Vroeger waren het de Joden, nu zijn het de vluchtelingen. In de dertiger jaren begon het met het inslaan van ruiten bij Joden. Hier sneuvelde de ruiten van het hostel waar buitenlanders woonden."

De daders kunnen een feestje vieren. "Die hooligans hebben bereikt wat ze wilden: de buitenlanders zijn gevlucht." Zelf hebben ze weinig te vrezen, constateert Jakubowski bitter. "Ze verzamelden zich hier op het plein voor de kerk. De politie observeerde ze, maar bleef op veilige afstand." Dit terwijl de bijeenkomst niet was aangemeld en dus volgens de wet illegaal. Toen het een paar straten verderop uit de hand liep, waren de agenten in velden noch wegen te bekennen.

Pas op 26 september, vijf dagen later, reageerde de politie met een officiële verklaring die begint met: 'In de media is veel informatie verschenen over gebeurtenissen zaterdag in Zyrardów. Deze informatie wordt nauwkeurig geanalyseerd.' En verder: 'Afgelopen weekend verplaatste een groep van ruim tien mensen zich door de straten van Zyrardów in een zogeheten burgerpatrouille. Deze mensen zouden racistische leuzen hebben gescandeerd. Volgens mediaberichten zouden deze personen 'het interieur van een hostel hebben gesloopt en enkele daar woonachtige buitenlanders hebben geslagen'.

Het stadsbestuur reageerde nog trager. Pas na zes dagen verscheen een verklaring op de gemeentewebsite waarin 'racisme en xenofobie' worden veroordeeld: 'Wij roepen de inwoners op niet deel te nemen aan zelfbenoemde burgerpatrouilles die het karakter van illegale samenscholingen hebben'. Die toevoeging suggereert dat het stadsbestuur burgerpatrouilles op zich niet afkeurt, alleen als ze niet volgens de regels van tevoren zijn aangemeld. Antiracisme-activist Jakubowski verbaast dit niets: "De meeste mensen staan achter die jongens die het gedaan hebben."

Polen vreest multiculti

Dat blijkt op straat. "Heel goed wat ze hebben gedaan", zegt Sebastian Karlowski instemmend. "Want die buitenlanders hangen maar wat rond en vallen meisjes lastig." Zelf heeft hij 'geen tijd' om deel te nemen aan burgerpatrouilles, want hij runt zijn 'eigen business'. "Als je door Zyrardów rijdt zie je overal die gegrilde types." Gegrilde types? "Negers en zo", verduidelijkt hij. "De meesten werken niet. Ze zitten maar bier te drinken en slaan flessen kapot. De politie treedt niet op. Maar als een Pool ook maar een peuk op straat gooit..." 'De orde' moet volgens hem worden hersteld. Dat wil zeggen: "Dat ze teruggaan naar hun eigen land. Als we de orde niet herstellen, krijgen we hier net zulke problemen als in Duitsland."

Daarmee raakt de jonge ondernemer in zwarte hoody de politiek gevoelige snaar: Polen vreest multiculti. Miljoenen mensen uit de landen die vanaf 2004 lid werden van de EU, waaronder Polen, hebben in het Westen gewoond en gewerkt. Velen zijn teruggekomen met de overtuiging dat migratie uit Afrika en het Midden-Oosten alleen maar ellende brengt. De Europese Raad voor Buitenlandse Zaken (ECFR) constateerde onlangs dat Oost-Europa ‘het sterkst antimigratie, maar ook antimoslim’ is en hier ‘een etnisch begrip van Europa’ wijdverbreid is.

Verkiezingsspotjes waarmee Poolse partijen vorig jaar naar de gunst van het volk dongen, laten zien wat dat betekent. “Zijn er in Polen horrorwijken?”, aldus de toenmalige premier, Mateusz Morawiecki die in het spotje zelf het antwoord geeft: “Nee!” Ondertussen ziet de kijker hoe een zwarte man een witte vrouw tegen de grond slaat. “Is er in Polen angst om ’s avonds de straat op te gaan, angst voor verkrachting?”, voert de premier verder. “Nee.” Er volgt een beeld van een zwarte man die dreigend op een witte vrouw afkomt. Morawiecki: “Worden in Polen auto’s in brand gestoken? Worden in Polen winkels geplunderd? Vechten hier drugskartels op straat? Nee, in Polen is er geen probleem van illegale immigranten. Wij staan niet toe dat angst en geweld in Polen worden geïmporteerd.”

En voor wie de premier nog niet begrepen had, vulde zijn minister van Onderwijs, Przemyslaw Czarnek, het nog maar even samen op het spreekgestoelte van het parlement: “Blijf met je tengels af van Poolse vrouwen. Poolse vrouwen zijn veilig in Polen omdat we in Polen geen illegale immigranten hebben.”

De smaak te pakken

Bij ngo Nooit Meer zien ze met lede ogen aan hoe ook zogenoemde ‘pro-Europese’ en ‘liberale’ politici inspelen op de angst voor migranten: “Bijna alle partijen gebruiken het. Zelfs premier Donald Tusk heeft het erover dat het land moet worden beschermd tegen vluchtelingen”, zegt Jakubowski. Een verkiezingsspotje van Tusks partij, toen nog in de oppositie, spreekt boekdelen: “Het is gebeurd. De regering heeft 250.000 immigranten uit Afrika en Azië uitgenodigd om naar Polen te komen. Dat is meer dan Duitsland of Frankrijk”, zegt een dreigende stem terwijl de kijker plaatjes van een doodshoofd en vluchtelingen rondom een kampvuurtje krijgt voorgeschoteld.

Daarmee zeggen mainstream politici precies hetzelfde als de initiatiefnemer van de burgerpatrouilles, youtuber Rafal Podejma: “Ik heb gewerkt in Duitsland. Daarom weet ik hoe Duitsland eruitziet. Dat wil ik niet bij ons.” Podejma werd een maand geleden een bekende Pool, nadat zijn ‘burgerpatrouilles’ voor het eerst op zoek gingen naar ‘criminele immigranten’. Hij heeft de smaak te pakken, zo blijkt uit zijn video van afgelopen week, waarin hij ‘verslag’ uitbrengt. Hij somt tevreden plaatsen op waar patrouilles ‘orde op zaken’ stellen. Onder andere Zyrardów. “Daar was het puik in orde. Niemand die roept dat er iets verkeerd zou zijn gebeurd.”

Daar heeft hij een punt. De regering-Tusk schittert door afwezigheid. Minister voor Migratiezaken Maciej Duszczyk sprak van een ‘schandalige situatie die niet had mogen plaatsvinden’, maar dat deed hij negen dagen na de gebeurtenissen in Zyrardów toen hij ernaar werd gevraagd in een radio-interview. Volgens de minister valt het allemaal wel mee met die burgerpatrouilles: “Vooralsnog is dat allemaal heel erg klein kleinschalig. Het moet in de kiem worden gesmoord en mag niet worden getolereerd.”

Aankondiging van nieuwe acties

Ondertussen kondigen Podejma en zijn makers nieuwe acties aan. In Zyrardów kan hij rekenen op steun. Piotr bijvoorbeeld is vol lof voor ‘de jongens’ die de buitenlanders hun plaats hebben gewezen: “Natuurlijk, een hartstikke goede actie”, zegt hij enthousiast, terwijl hij de riempjes van zijn motorhelm ver stelt. “De orde moest worden hersteld in de stad. Zo werkt dat.” Hij wil zijn mening

wel geven, als zijn achternaam maar niet in de krant komt. Net als andere jonge mannen noemt hij mensen met een donkere huidskleur consequent ‘ciapaci’, iets wat je vrij kunt vertalen als ‘bruintjes’.

“Zo’n bruintje heeft meer rechten dan wij. Als wij hem ook maar uitschelden, krijgen wij een proces-verbaal. Hij niet, want zo’n gast heeft de status van vluchteling”, meent hij. “Overal in Polen zijn veel buitenlanders, maar hier in onze stad staan wij niet toe dat dat soort lui de baas spelen.” Actie was geboden, meent hij: “Na die hele affaire hebben ze zich verstoppt. De rust is hersteld. Dit was alleen maar een waarschuwing. Als ze hier waren gebleven, dan was het wel anders afgelopen.”

Vrouwen lastigvallen

Steeds opnieuw komt het motief terug dat immigranten vrouwen lastigvallen, aanranden of zelfs verkrachten. “Dat is allemaal uit de duim gezogen”, reageert activist Jakubowski. “Het is een standaardgerucht: een buitenlander – en hier kun je elke nationaliteit invullen – heeft een vrouw aangerand en dat is een prima rechtvaardiging om de straat op te gaan.”

Een jonge vrouw in een winkel aan de Partizanenstraat weet zeker dat ‘de jongens’ de straat opgingen omdat ‘donkere immigranten’ twee meisjes aanrandden in het pashokje van een tweedehandskledingzaakje. Het gebeurde in een van de twee kledingzaakjes aan de Partizanenstraat, beweert ze stellig. Net zo stellig als de dames achter de toonbank van beide kledingwinkels: hier is niets dergelijks gebeurd. Ook het feit dat de burgerpatrouille in Zyrardów van tevoren werd aangekondigd op sociale media, laat zien dat er geen sprake was van een spontane reactie.

Ook bij Piotr duikt het motief op: “De bruintjes hebben het zelf uitgelokt. Ze hebben ons, Polen, en onze Poolse meisjes lastiggevalen.” Hij vertelt over een vriend die met een mes zou zijn gestoken door een ‘bruintje’ die daarvoor zijn vriendin lastigviel. Naar eigen zeggen deed hij zelf niet mee aan de jacht op migranten, maar hij kent ‘de oude garde’. Namen kan hij niet geven, maar iedereen in Zyrardów kan je vertellen in welke wijk ze wonen en ook dat je daar beter je gezicht niet kunt laten zien na het invallen van de schemering.

De aangewezen wijk bestaat uit bakstenen huurkazernes uit de negentiende-eeuws, die sindsdien weinig onderhoud hebben gekend. Op een rommelig binnenplaatsje staan drie jongemannen rondom een paar auto’s. Ze zeggen dat ze zelf niet hebben meegedaan aan de actie. “Maar het onderwerp is ons niet vreemd”, zegt Przemyslaw – Przemek voor vrienden. Als enige wil hij wel iets zeggen, maar alleen zonder zijn achternaam in de krant. “Wij weten wel hoe we ze moeten aanpakken.”

Hij vertelt dat zijn zus hem een keer opbelde toen ze terugkwam van haar werk. “Een type met donkere huid viel haar lastig. Hij was opdringerig. Toen belde ze mij op. Ik ging ernaartoe en zei dat ze haar met rust moesten laten. Einde verhaal.” De andere twee knikken instemmend. “Er zijn hier vaak problemen geweest met die bruintjes. Maar nu niet meer. Wij doppen hier onze eigen boontjes”, zegt Przemek. En met een lach: “Wij hebben geen problemen met buitenlanders. Zij hebben een probleem met ons.”

In dit artikel is het n-woord eenmaal in een citaat gebruikt, voor rekening van de geciteerde, om de aard van diens gedachtegoed aan te duiden. De achternamen van Piotr en Przemek zijn bekend bij de hoofdredactie.

E. Overbeek: Poolse knokploegen jagen op migranten. “Er hangt een «pogromsfeer»”. Trouw.nl, 9.10.2024.

<https://www.trouw.nl/buitenland/poolse-knokploegen-jagen-op-migranten-er-hangt-een-pogromsfeer~b437bc1f/>